

Rodzina w trosce o życie
– Kościół w trosce o rodzinę

Redakcja
ks. Roman Buchta

Księgarnia św. Jacka
Katowice 2010

Studia i Materiały
Wydziału Teologicznego
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Nr 56

Redaktor serii:
ks. Artur Malina

SPIS TREŚCI

Ks. Roman Buchta	
<i>Wprowadzenie</i>	9

Rodzina środowiskiem wychowania do miłości, katechezy i troski o życie ... 13

Ks. Piotr Łabuda	
<i>Dom jako chrześcijańska wspólnota wychowania</i>	15

Ks. Jan Kochel	
<i>Katecheza rodzinna w Kościele starożytnym</i>	38

Anna Zellma	
<i>Udział rodziny chrześcijańskiej w wychowaniu młodego pokolenia do altruistycznej miłości</i>	49

Elżbieta Osewska	
<i>Polska rodzina jako środowisko wychowania religijnego</i>	60

Ks. Tadeusz Michalik	
<i>Prymarna rola rodziny w kształtowaniu sumienia dziecka</i>	70

Sylwia Łastowska	
<i>Środowisko rodzinne w kształtowaniu zachowań u dzieci</i>	82

Ks. Krzysztof Sosna	
<i>Katecheza rodzinna dzieci w szczególnych sytuacjach edukacyjnych</i>	93

Ks. Andrzej Sułek	
<i>Troska rodziny o życie zagrożone samobójstwem</i>	105

Kościół w trosce o rodzinę 125

Ks. Janusz Królikowski	
<i>Małżeństwo i Eucharystia</i>	127

Ks. Tomasz Seweryn	
<i>Życie duchowe małżonków</i>	137

Ks. Józef Stala <i>Transcendencja osoby fundamentem antropologii i pedagogiki Jana Pawła II</i>	148
Elżbieta Tkocz <i>Kierunki i formy ewangelizacji rodzin w duszpasterskiej działalności ks. biskupa Stanisława Adamskiego</i>	157
Ks. Bogdan Biela <i>Rola ks. Franciszka Blachnickiego w odnowie życia rodzinnego</i>	169
Ks. Roman Buchta <i>Katecheza parafialna młodzieży szkół ponadgimnazjalnych wsparciem w procesie przygotowania do małżeństwa i do życia w rodzinie</i>	183
Rodzina – Kościół – społeczeństwo	203
George Weigl <i>Bądźmy świadkami Chrystusa w rodzinie</i>	205
Ks. Arkadiusz Wuwer <i>„Geniusz kobiety” w życiu społecznym. Nota na marginesie „Evangelium vitae”</i>	215
Ks. Antoni Jucewicz <i>Ideologia postmodernizmu a współczesne zagrożenia rodziny</i>	229
Ks. Jerzy Kostorz <i>Rola szkolnej katechezy w wychowaniu młodzieży do demokracji</i>	242
Ks. Wojciech Surmiak <i>O „zbytecznym” życiu „w zamrażarce”. Etyczna ocena wytwarzania zarodków nadliczbowych i kriokonserwacji</i>	250

CONTENTS

Fr. Roman Buchta <i>Introduction</i>	9
Family as an environment of education for love, catechesis and life care	13
Fr. Piotr Łabuda <i>Home as a Christian community of education</i>	15
Fr. Jan Kochel <i>Family catechesis in the ancient Church</i>	38
Anna Zellma <i>Participation of a Christian family in education of a new generation for an altruistic love</i>	49
Elżbieta Osewska <i>Polish family as an environment of a religious upbringing</i>	60
Fr. Tadeusz Michalik <i>Primary role of a family in developing a child's conscience</i>	70
Sylvia Łastowska <i>Family environment in developing children's behaviour</i>	82
Fr. Krzysztof Sosna <i>Family catechesis of children in special educational situations</i>	93
Fr. Andrzej Sulek <i>Family's care for life threatened by suicide</i>	105
Church's care for a family	125
Fr. Janusz Królikowski <i>Marriage and Eucharist</i>	127
Fr. Tomasz Seweryn <i>Spiritual life of spouses</i>	137

Fr. Józef Stala <i>Transcendence of a person as the basis of an anthropology and pedagogy of John Paul II</i>	148
Elżbieta Tkocz <i>Directions and forms of evangelisation of families in a pastoral activity of bishop Stanisław Adamski</i>	157
Fr. Bogdan Biela <i>Role of father Franciszek Blachnicki in a role of a renewal of a family life</i>	169
Fr. Roman Buchta <i>Parish catechesis of the youth of post-secondary schools as a support of a process of preparation for marriage and family</i>	183
Family – Church – society	203
George Weigl <i>Let us be witnesses to Christ in families</i>	205
Fr. Arkadiusz Wuwer <i>„Genius of a woman” in a social life – a note on the margin of „Evangelium vitae”</i>	215
Fr. Antoni Jucewicz <i>Church in the face of new social and cultural paradigms and an ideological threat to a family</i>	229
Fr. Jerzy Kostorz <i>Role of a school catechesis in upbringing children for democracy</i>	242
Fr. Wojciech Surmiak <i>„Life in a freezer” – ethical assessment of cryoconservation of embryos</i>	250

WPROWADZENIE

Jan Paweł II w adhortacji *Ecclesia in Europa* zdecydowanie podkreśla, że Kościół w Europie we wszystkich formach swej działalności i życia musi wiernie głosić prawdę o małżeństwie i rodzinie. Zadanie to, wynikające z powierzonej mu misji ewangelizacyjnej, jawi się dziś jako niezwykle pilne, gdyż liczne czynniki kulturowe, społeczne i polityczne przyczyniają się do coraz bardziej widocznego kryzysu rodziny. Godzą one w różnej mierze w prawdę i godność osoby ludzkiej, poddając w wątpliwość samą ideę rodziny. Lekceważona jest wartość nierozzerwalności małżeństwa przy jednoczesnym dążeniu do prawnego uznania związków faktycznych i zrównania ich z prawomocnym małżeństwem. Próbuje się również akceptować wzorce związku dwóch osób, w których różnica płci nie odgrywa istotnej roli (zob. EiE 90).

Wobec powyższych tendencji, zdaniem Jana Pawła II, „Kościół powinien głosić z nową mocą to, co Ewangelia mówi o małżeństwie i rodzinie (...). Szczególnie konieczne jest stanowcze potwierdzenie, że te instytucje w rzeczywistości stanowią wyraz woli Boga. Trzeba przypominać prawdę o rodzinie jako głębokiej wspólnocie życia i miłości, otwartej na przyjęcie nowych istot; jak również o jej godności «Kościła domowego» i jej udziale w posłannictwie i życiu społeczeństwa” (EiE 90).

Wskazane zadanie nie odnosi się, bynajmniej, jedynie do Kościoła reprezentowanego w osobach jego pasterzy. Dlatego też papież, zwraca się z apelem do wszystkich rodzin chrześcijańskich: „Rodziny, stańcie się tym, czym jesteście. Jesteście żywym obrazem Bożej miłości: spoczywa na was bowiem misja strzeżenia, objawiania i przekazywania miłości, będącej żywym odbiciem i rzeczywistym udzielaniem się miłości Bożej ludzkości oraz miłości Chrystusa Pana Kościołowi, Jego Oblubienicy. Jesteście sanktuarium życia (...): miejscem, w którym życie, dar Boga, może w sposób właściwy być przyjęte i chronione przed licznymi atakami, na które jest ono wystawione, może też rozwijać się zgodnie z wymogami prawdziwego ludzkiego wzrostu. Jesteście fundamentem społeczeństwa jako pierwsze miejsce humanizacji osoby i życia społecznego, wzorem nawiązywania relacji społecznych przeżywanych w miłości i solidarności. Bądźcie wy same wiarygodnymi świadkami Ewangelii nadziei! Jesteście bowiem *gaudium et spes*” (EiE 94).

Niniejsza publikacja *Rodzina w trosce o życie – Kościół w trosce o rodzinę* jest formą odpowiedzi na przytoczony apel papieża Jana Pawła II, wzywający Kościół do szczególnej troski o rodzinę – zaś wszystkie chrześcijańskie rodziny,

do podjęcia troski o życie. Publikacja łączy się także ściśle z założeniami programu duszpasterskiego, który w latach 2008/2009 realizowany jest przez Kościół w Polsce pod hasłem „Otoczmy troską życie”¹. Niniejsza praca skierowana jest do wszystkich, którym powinno leżeć na sercu szeroko pojęte dobro rodziny, a więc duszpasterzy i katechetów, rodziców i wychowawców, jak również przedstawicieli instytucji na co dzień wspierających rodzinę w pełnieniu powierzonej jej misji.

Książka składa się z trzech zasadniczych części zatytułowanych: „Rodzina w środowisku wychowania do miłości, katechezy i troski o życie”, „Kościół w trosce o rodzinę”, „Rodzina – Kościół – społeczeństwo”. Takie ujęcie problematyki dotyczącej rodziny stwarza możliwość szerokiego omówienia przez autorów licznych zagadnień szczegółowych.

Pierwsza część publikacji zawiera artykuły, których tematyka skoncentrowana jest na zadaniach rodziny, zwłaszcza odnoszących się do wychowania religijnego i moralnego. Zgodnie z nauczaniem Kościoła, autorzy ukazują rodzinę jako podstawowe środowisko wprowadzania w życie społeczne i religijne. Piotr Łabuda, odnosząc się do świadectw biblijnych, ukazuje dom jako chrześcijańską wspólnotę wychowania. Jan Kochel wskazuje na pierwszeństwo katechezy rodzinnej (katechezy dorosłych), wydobywa jej biblijne i patrystyczne przykłady oraz zachęca do ponownego czerpania inspiracji z tego czystego źródła dla współczesnego nauczania i wychowywania w wierze. Anna Zellma dokonuje analizy zadań rodziny chrześcijańskiej dotyczących wychowania młodego pokolenia do altruistycznej miłości. Elżbieta Osewska poszukuje odpowiedzi na pytania o mocne i słabe strony polskiej rodziny, jako środowiska wychowania religijnego. W artykule podjęta została próba udzielenia odpowiedzi na postawione pytania, na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych. Tadeusz Michalik, rozważając sprawę wychowania dziecka w kontekście formacji sumienia, ukazuje prymarną rolę rodziny jako miejsca, w którym rozpoczyna się proces jego kształtowania. Sylwia Łastowska omawia wpływ środowiska rodzinnego na kształtowanie zachowań u dzieci. Krzysztof Sosna przedstawia zagadnienia związane z katechezą rodzinną dzieci w szczególnych sytuacjach edukacyjnych. Andrzej Sułek, podejmując temat troski rodziny o życie zagrożone samobójstwem, przybliży podstawowe uwarunkowania tendencji samobójczych, zasadnicze działania profilaktyczne oraz wskazuje co w profilaktykę samobójstw może wnieść spojrzenie chrześcijańskie.

W drugiej części książki zebrane zostały teksty związane z szeroko rozumianym duszpasterstwem rodzin. Troska Kościoła o rodzinę wyraża się bowiem na co dzień w różnorodnych działaniach wspierających ją w pełnieniu powierzonych

---

¹ Komisja Duszpasterstwa Konferencji Episkopatu Polski, *Otoczmy troską życie. Kościół niosący Ewangelię nadziei. Program duszpasterski Kościoła w Polsce na lata 2006-2010*, Poznań 2008.

jej zadań. Janusz Królikowski wskazuje na znaczenie wspólnie przeżywanej przez małżonków Eucharystii. Tomasz Seweryn podejmuje temat życia duchowego małżonków i płynącej stąd właściwej im religijności. Józef Stala koncentruje się na zagadnieniu transcendencji osoby, która była podstawą zarówno antropologii jak i pedagogiki Ojca Świętego Jana Pawła II. Elżbieta Tkocz prezentuje główne kierunki i formy ewangelizacji rodzin w duszpasterskiej działalności ks. biskupa Stanisława Adamskiego. Bogdan Biela omawia rolę Sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego w odnowie życia religijnego rodzin związanych z Ruchem Domowego Kościoła. Ostatni z tekstów tej części publikacji, autorstwa Romana Buchty ukazuje znaczenie katechezy parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych w procesie przygotowania do małżeństwa i rodziny.

W części trzeciej zaproponowane zostają czytelnikom artykuły szerzej związane z zasadniczą tematyką publikacji. Refleksja autorów prowadzona jest w kontekście współczesnych przemian społeczno-kulturowych, które nie pozostają bynajmniej bez wpływu na kondycję i obraz współczesnej rodziny. George Weigl, autor wielu znanych książek, wśród nich biografii Jana Pawła II, podejmuje temat przemian kulturowych i prawnych w krajach współczesnej Europy, które – zdaniem autora – prowadzą do niszczenia tradycyjnego modelu rodziny, a w dalszej konsekwencji całej kultury i cywilizacji europejskiej. Arkadiusz Wuwer, odnosząc się do myśli Jana Pawła II wyrażonych w encyklice *Evangelium vitae*, prowadzi refleksję na temat niedocenianego często, niestety, „geniuszu kobiecego” w życiu społecznym. Antoni Jucewicz podejmuje temat właściwej postawy Kościoła wobec nowych paradygmatów społeczno-kulturowych prowadzących do ideologicznego zagrożenia rodziny. Jerzy Kostorz w swoim przedłożeniu pokazuje rolę szkolnej katechezy w wychowaniu młodzieży do demokracji. Całość pracy kończy tekst Wojciecha Surmiaka, podejmującego jakże aktualny – wobec toczącej się w Polsce debaty o legalizacji *in vitro* – temat etycznej oceny kriokonserwacji zarodków.

Dziękując wszystkim Autorom artykułów za podjęcie współpracy, wypada żywić nadzieję, że oddawana w ręce czytelników publikacja wesprze nurt obrony życia wobec szerzącej się cywilizacji śmierci i będzie wyrazem troski Kościoła o bezpieczną przyszłość rodziny.

Ks. Roman Buchta